

Principy účasti občanů na současné a budoucí podobě Prahy 6

Návrh spolků a občanských iniciativ Prahy 6

Praha, květen 2016

Úvod	1
Východiska	2
Historický kontext	2
Společné cíle, veřejná data	2
Principy participace	3
Sdílení vlivu	3
Závazek – smlouva mezi vedením Prahy 6 a spolky (i občany)	3
Příloha A - Stupně participace	4
Příloha B - Obecné principy participace	5
Příloha C - Pravidla postupu	7

Úvod

Spolky a občanské iniciativy Prahy 6 přicházejí s návrhem principů spolupráce mezi samosprávou a občanským sektorem při rozhodování o veřejných věcech.

V návrhu jsme se inspirovali britským standardem [Compact Voice](#) a mezinárodní metodikou Agenda 21, podle které v ČR pracují samosprávy již 83 obcí, včetně městských částí Praha 4, 7 a 8.

Zjišťujeme, že současná politická reprezentace Prahy 6 má ve svých programových dokumentech podobné cíle jako jsou dlouhodobé cíle spolků a občanských iniciativ. Cesta ke spolupráci tedy vede přenesením společných cílů do konkrétních témat a společných projektů. Tato témata a z nich plynoucí participativní projekty jsou v následujícím textu konkrétně navrženy.

Návrh dále obsahuje obecné postupy participativního rozhodování, kdy různá témata jsou řešena různými stupni participace, od informování přes konzultace, partnerské rozhodování až k občanskému referendu.

Navrhujeme také ustavení týmu složeného se zástupců politické sféry, občanského sektoru a expertů, který by spravoval portfolio participativních projektů z různých oblastí rozhodování, včetně ustavování týmů, alokování zdrojů atd. Tento tým by výhledově mohl mít postavení poradního orgánu Rady MČ (komise pro participativní rozhodování).

Východiska

Historický kontext

Spolky a občanské iniciativy oslovily v listopadu 2015 politickou reprezentaci Prahy 6 s nabídkou spolupráce s cílem přinést do rozhodování orgánů městské části nové podněty, energii a znalost místních podmínek. Výsledkem by mělo být posunutí rozhodování co nejbližší občanovi.

Tato nabídka byla přijata a rozvíjí se spoluprací politiků a zástupců občanského sektoru v komisích Rady městské části i jinde.

Nyní spolky a občanské iniciativy přicházejí s návrhem principů spolupráce mezi samosprávou a občanským sektorem na základě výše uvedených mezinárodních metodik.

Společné cíle, veřejná data

Zapojení veřejnosti do rozhodování o současné i budoucí podobě Prahy 6 navrhujeme založit na styčných bodech programového prohlášení rady městské části Prahy 6 a dlouhodobých cílů spolků a občanských iniciativ. Srovnáme-li programové prohlášení nynější rady městské části Prahy 6 s dlouhodobými cíli občanských iniciativ, nenacházíme zásadnější rozdíly.

Základním kamenem participace je podle nás maximální otevřenost úřadu městské části Praha 6 (dále ÚMČ). Cokoliv, co ÚMČ řeší a nevztahuje se na to nějaký omezující zákon, považujeme za veřejné. V rámci svých procesů by měl ÚMČ sám aktivně usilovat o vznik zpětné vazby k řešené problematice. Jde o to mít otevřený systém s nastavenými standardy a postupy, které budou platit pro všechny a všichni se jimi budou řídit a podle něj postupovat.

Občanské iniciativy a spolky jsou přesvědčeny, že nastavení výše zmíněných procesů při práci ÚMČ je prvním a tedy nezbytným krokem. Občanské iniciativy a spolky zároveň budou rády při nastavování těchto procesů městské části partnerem.

Principy participace

Občanská participace je prováděna s úspěchem v mnoha zemích. U nás se teoreticky a prakticky tématu participace věnují např. organizace Agora, Agenda 21, Centra pro komunitní práci o.p.s., Partnerství o.p.s. aj. Z jejich návodů a metodik vychází i náš návrh systému spolupráce občanských iniciativ a ÚMČ Prahy 6.

Sdílení vlivu

Participace obecně znamená sdílení vlivu či moci při přijímání veřejných rozhodnutí a to mezi politickými a správními institucemi na jedné straně a občany a dalšími aktéry na stranách dalších. Zjednodušeně řečeno, občané mají přímý vliv na řešení věcí, které se jich dotýkají. Míru vlivu lze rozdělit do několika stupňů (podrobně viz Příloha A):

1. pouhé informování občanů,
2. možnost připomínkování,
3. konzultace
4. partnerství,
5. plné rozhodování (např. referendum, projekt financovaný z participačního rozpočtu).

U každého z participačních projektů musí být předem dohodnuto, na jakém stupni participace bude řešen.

Závazek – smlouva mezi vedením Prahy 6 a spolky (i občany)

Politická reprezentace Prahy 6 by měla veřejně prohlásit, že respektuje a uznává potřebu veřejného dialogu a chce vytvářet taková pravidla své práce, která tento dialog usnadní.

Příloha A - Stupně participace

převzato z <http://www.paktparticipace.cz/dokumenty/metodika-participace>

- A1. Informování** představuje jednosměrný komunikační tok od orgánů veřejné správy směrem k občanům a dalším aktérům. Informování je nezbytným předpokladem pro dosažení jakékoliv vyšší úrovně. Fakticky nedochází k žádnému sdílení moci mezi veřejnými rozhodovateli a občany.
- A2. Připomínkování** je založeno na jednosměrném komunikačním toku, a to od aktérů směrem k veřejné správě. Aktéři mohou tímto způsobem předávat své nápady, potřeby, přání, požadavky či kritiku, a to bez toho aniž by získali okamžitou odezvu od veřejných činitelů. Sdílení moci je zde minimální a spíše než umožnit zpětnou vazbu od občanů je jejím cílem naplnit formální požadavky minimální míry participace na veřejném rozhodování.
- A3. Konzultace** představují obousměrnou komunikační vazbu. Dochází při nich k dialogu, vyjasňování situace, předkládání argumentů, vzájemnému vysvětlování atd. Konzultace se mohou odehrávat přímo (ve stejném čase, místě atd.) nebo i nepřímo (např. využitím moderních informačních technologií). Ani zde nedochází k faktickému podílení se na rozhodovacích procesech. Na druhou stranu, bezprostřední kontakt všech zúčastněných aktérů (včetně představitelů veřejné správy) vytváří větší společenský tlak a veřejná správa by se měla výstupy z konzultací vážně zabývat. Stupně 1 až 3 vycházely pouze z výměny informací s tím, že zůstávalo čistě na orgánech veřejné správy, zda zohlední (či nezohlední) získané nápady, podněty a připomínky při samotné přípravě rozhodnutí.
- A4.** V případě **partnerství** již ale dosahujeme kvalitativně vyšší formy spolupráce. Pro partnerství je typické rovnocenné postavení všech zapojených aktérů (např. všichni společně připravují návrh řešení). Partnerství již také klade vyšší nároky na kapacitní připravenost zúčastněných. Zapojení aktéři mohou přímo ovlivňovat, co bude nakonec předloženo k rozhodnutí.
- A5. Plné rozhodování** znamená jeho delegování zcela do rukou aktérů. Veřejná správa tak nechá přímo aktéry v dané věci rozhodnout. V participační praxi k tomuto nedochází příliš často (typickým příkladem může být místní referendum).

Příloha B - Obecné principy participace

převzato z <http://www.paktparticipace.cz/dokumenty/standardy-participace>

- B1. Transparentnost a důvěryhodnost** – Všichni aktéři jednají otevřeně, čestně a budují vzájemnou důvěru, která pomáhá společnému hledání řešení.
- B2. Otevřenost a široké zapojení** – Možnost vstoupit do participačního procesu je otevřena každému, kdo je daným tématem jakkoliv dotčen. Aktéři zastupující různé cílové skupiny a názorové proudy jsou přirozenou součástí hledání řešení a veřejná správa je motivuje ke vstupu do participačních procesů. Aktéři s jakýmkoliv znevýhodněním jsou podporováni více, aby získali rovnoprávné postavení s ostatními.
- B3. Společné hledání řešení** – Participace vytváří prostor pro společné hledání řešení, které je primárně založeno na konsenzu, nebo hledání možných variant.
- B4. Respekt k ostatním** – Každý má právo na svůj názor a stejně tak jsou respektovány i projevy nesouhlasu. Odlišné názory a stanoviska jsou respektována.
- B5. Profesionalita a znalosti** – Každý proces je navržen tak, aby metody a postupy uplatněné v každé fázi procesu byly úměrné řešenému tématu, všem účastníkům procesu a dalším místním specifikám. Je nezbytné zapojení odborníků, kteří ovládají participační postupy.
- B6. Stanovení pravidel** – Každý participační proces má na začátku stanovená jasná a srozumitelná pravidla. Týká se to jak očekávaných výstupů a cílů, tak jednotlivých fází procesu a zejména vymezení rolí všech aktérů. Konkrétní pravidla se u jednotlivých procesů liší. Každý účastník procesu pravidla zná a dodržuje.
- B7. Závazek zabývat se výstupy** – Orgány veřejné správy, které mají kompetence v dané věci **rozhodnout**, musí na začátku jasně deklarovat svoji připravenost zabývat se výstupy participačního procesu. Nemusí přijmout vše, co vzejde z participačního procesu. Vždy ale musí zdůvodnit, jak bylo s výstupy naloženo a proč.
- B8. Udržitelnost** – Participační proces směřuje k hledání takových řešení, která jsou udržitelná z mnoha hledisek (environmentální, sociální, kulturní, ekonomické, atd.). Předpokladem

udržitelosti je i systematické a dlouhodobé využívání participačních mechanismů iniciovaných a vedených veřejnou správou.

B9. Sdílení informací – Snadný přístup k úplným a srozumitelným informacím vztahujícím se k řešenému tématu i samotnému procesu je zaručen každému. Je úkolem veřejné správy zajistit dostatečnou informovanost. Jsou přitom respektovány i specifické potřeby různých účastníků (různé způsoby informování pro různé skupiny).

B10. Komplexnost a flexibilita – Participační proces představuje ucelený a logický sled jednotlivých kroků s definovanými cíli a nikoliv jen ad hoc realizované akce bez návaznosti. Zároveň se ale nejedná o neměnný proces. S ohledem na vývoj procesu či v různých neočekávaných situacích musíme být schopni přiměřeně reagovat a upravit celý postup tak, abychom dosáhli stanovených cílů.

B11. Budování kapacit – Kromě řešení konkrétních témat vedou participační procesy i k budování potřebných kapacit mezi aktéry. Jsou podporovány snahy vzdělávat se v tématu participace stejně jako jakékoliv formy osvěty pro různé cílové skupiny. Vzdělávání v participaci je přirozenou součástí profesního růstu pracovníků veřejné správy.

Příloha C - Pravidla postupu

převzato z <http://www.paktparticipace.cz/dokumenty/standardy-participace>)

- C1. Definování cílů a rolí aktérů** – Od začátku procesu je zřejmé, co je jeho cílem. Jsou definovány role jednotlivých aktérů a způsob jejich zapojení. Tyto informace jsou průběžně dostupné pro všechny zájemce.
- C2. Proces participace je řízen** – Celý proces je popsán v tzv. plánu zapojení veřejnosti, který je veřejně projednán a je dostupný každému. Jsou jasně definovány organizační a rozhodovací odpovědnosti pro jednotlivé osoby, případně skupiny osob. Minimálně je určen manažer procesu a politicky odpovědný garant.
- C3. Analýza aktérů** – Na začátku procesu jsou identifikováni všichni, kteří mohou být daným procesem (a jeho výsledkem) ovlivněni, i ti, kteří mohou proces ovlivnit. Tato analýza ovlivňuje **sestavování** harmonogramu, výběr informačních kanálů, vhodných technik a všech dalších okolností důležitých pro zapojení jednotlivých skupin účastníků.
- C4. Jasně stanovený harmonogram** – Proces začíná ve vhodnou dobu a každý krok má své časové určení. Celý proces má jasně definovaný začátek a konec. Pokud možno začíná v co nejranější fázi uvažování o nějakém rozhodnutí. Harmonogram vytváří dostatečný časový prostor pro zapojení aktérů a respektuje jejich časové možnosti.
- C5. Přiměřený výběr technik a informačních kanálů** – Zvolené techniky a informační kanály musí odpovídat potřebám, možnostem a kapacitám identifikovaných aktérů, stejně jako časovým možnostem harmonogramu a dotčeného tématu.
- C6. Kombinace metod a technik** – Vhodná kombinace použitých metod a technik umožní využít přednosti každé metody a minimalizovat její nedostatky. Zejména je nezbytné využívat různé informační kanály pro komunikaci s různými účastníky. Jsou vyváženy metody elektronické participace a tzv. „off-line“ metody.
- C7. Zaměření se na aktéry** – Pro úspěšné zapojení všech definovaných aktérů je třeba poskytnout každému odpovídající informační zázemí. Např. seznámit je s terminologií, správnými procesy apod. Pro úspěšný participační proces je třeba zapojit dostatečný počet osob zastupujících různé aktéry.

C8. Práce s podněty – Získaných podnětů si vážíme, ačkoliv s nimi nemusíme souhlasit. Každá připomínka a podnět je evidován a posouzen. Vyhodnocení získaných podnětů je veřejné. Každý, kdo se procesu účastní, má možnost dohledat, co se s jeho podnětem stalo, případně proč nebyl přijat.

C9. Evaluační plán – Proces je průběžně monitorován a každý krok je vyhodnocen podle předem stanoveného plánu. Výsledky průběžného vyhodnocování pak umožní pružně reagovat na zjištěné skutečnosti. Po ukončení celého procesu je získávána zpětná vazba od zapojených cílových skupin pro zlepšování dalších participačních procesů.